Cette dissertation curieuse est interessante
avec de superbes fig.s dont la 1re est un dessin
que j'ai ajouté.

cette belle et bonne edition
je l'estime 6 a 7

I 44

Christiani á Steenevelt,

Dissertatio
De
Ulcere verminoso;
Ad
clarissimum virum,
Godefridum Bidloo. Sig:

Lugdun: Batavor:
Apud Jordanum Luchtmans.
1697

Recettes de secrets ci derriere   ne point perdres de vue ces recettes

550

Huzard
de l'Institut

1C

Pâte d'amandes sèches.

Piler la quantité d'amandes douces & ameres que vous souhaiterez; pilez-les,
& versez dessus un filet de vinaigre, pourqu'elle ne retournent pas en huile ensuite
mettez-y deux gros de Storax en poudre très-fine, deux onces de miel blanc et deux
jaunes d'œufs durs; pilez, et mêlez bien le tout ensemble; et si la pâte est trop épaisse,
jettez-y un peu plus de vinaigre. L'usage de cette pâte ~~est~~ d'en prendre un peu, de la
délayer dans le creux de sa main avec de l'eau, de s'en frotter les bras et les mains,
qu'on lavera ensuite dans de l'eau.
Quelques parfumeurs y ajoutent un peu de cerusa, ou du sucre de Saturne, pour
donner plus de fraîcheur à la peau.

Pâte d'amandes liquides.

Peler à l'eau chaude une certaine quantité d'amandes ameres, laissez-les
secher. Pilez-les pendant quelques temps en y mettant un peu de lait pour les
lier en pâte, & empêcher qu'elles ne se tournent en huile. Ajoutez, après une
mie de pain blanc & mollet, imbibée de lait pr. la détremper. Pilez-la avec
les amandes, en remuant bien pour la délayer avec la pâte. Versez le tout
dans un chaudron en y ajoutant du lait de nouveau. mettez sur le feu,
faites bouillir, retournant toujours la pâte, jusqu'à ce qu'elle soit cuite
& qu'elle s'épaississe.

autre. Prenez

une livre vinaigre blanc, eau de fontaine, eau-de-vie, de chaque un
demi-setier; mie de pain, un quarteron; deux jaunes d'œufs. il faut
peler & piler les amandes, les arroser avec le vinaigre, ajouter la mie
de pain humectée d'eau-de-vie, & la mêler avec les amandes, et les
jaunes d'œufs. Faites cuir le tout a petit feu en remuant continuellt.
de peur que la pâte ne s'attache au fond de la bassine.
D'autres la font ainsi Prenez amandes douces & ameres, de
chaque deux onces; pignons & quatre semences froides, de chaque
une once. Pilez-le tout ensemble, & ajoutez ensuite deux jaunes
d'œufs, & une mie de pain blanc. & mettez dans la bassine,
elle sera quitte suffisamment.

Savon blanc

ce Savon se fait avec une partie de lessive des cendres de Soude
d'Espagne & de chaux vive, & deux parties d'huile d'olive &
d'amandes-douces.

Savonnettes de Boulogne

Prenez une livre de Savon de Genes coupé par petits morceaux, &
quatre onces de chaux. versez dessus un demi-setier d'eau de vie. Laissez
fermenter pendant 24-heures. étendez ensuite sur une feuille de papier
pr. faire sécher cette masse. Lorsqu'elle sera séche, pilez-la dans un
mortier de marbre avec une demi-once de mahaleb ou bois de Ste. Lucie,
une once & demie de Santal citrin, demi-once d'Iris, autant de Calamus
aromaticus. Il faut que toutes ces drogues soient mises en poudres auparavant.
[illegible] le tout avec quelques blancs d'œufs & 4 onces de Gomme adragant délayée
[illegible] d'eau rose. [illegible] formez vos savonnettes

Savonnettes p.r le Teint.

Délayez 2 onces de Savon de Venise dans 2 onces de Suc de Limon; ajoutez une once d'huile d'amandes ameres & autant d'huile de tartre par défaillance. Mêlez le tout & remuez jusqu'à ce qu'il ait acquis la consistence d'onguent.

Nous rendrons compte ~~de~~ tout ce qui concerne les Cosmetiques & l'art d'embellir, ~~d'un~~ livre dont nous avons tiré les recettes suivantes. Ce livre qui est très rare, est intitulé: Excellent & très utile opuscule à tous nécessaire, de plusieurs exquises recettes, divisé en deux parties; la 1.re montrera la façon de faire divers fardemens & senteurs p.r illustrer la face. La 2.me pour faire Confitures de plusieurs sortes, &c. Composé par maître Michel Nostradamus ou de N.tre Dam Docteur en Medecine --- en Provence. Dextrophaeus natus Galliae . . 1552 à Lyon 1572 ~~imprimé~~ par Benoit Rigaud. . Ce qui s'y trouve de plus curieux est la recette de sublimé & de son huile de Benzoin &c &c

On à inventé un instrument p.r percer les 2 oreilles à la fois. Cette méthode est sans contredit plus prompte & plus avantageuse que les 1.res Après avoir marqué avec de l'encre l'endroit qu'on veut percer, on applique cet instrument

Un peu d'huile appliqué à la partie qu'on vient de percer, suffit p.r guerir la blessure. On dit que le bout de l'oreille gauche percé est plutot guéri que le droit, c'est pourquoi les ~~femmes~~ l'appellent le mâle & l'autre la femelle. Les Physiciens après avoir constaté le fait, expliqueront sans doute ce phénomene. On peut consulter sur ce détail de philosophie & de métaphysique un livre qui n'est pas beaucoup connu, soit parce qu'il est fort obscur, soit parce qu'il est écrit dans un stile suranné. Il est intitulé: L'Art d'embellir, tiré du sens de ce sacré paradoxe, la Sagesse de la personne embellit sa face, étendu en toutes sortes de beautés, & ès moyens de faire que le corps retire en effet embellissement des belles qualités de l'ame: par le S.r Flurance Rivault, à Paris en 1608. Voici cependant ce qu'en dit Malherbe.*

* Voyant ma Caliste
Qu'rien ne s'y peut é...
Je ne me pouvois figurer
Que ce fut chose natur...

J'ignorois que ce pouvoi...
Qui lui coloroit la beauté
Ou l'aurore même n'atte...
Quand elle commence de...
Mais, Flurance, ton docte é...
M'ayant fait voir qu'un sage a...
Est la cause d'un beau vis...
Ce ne m'est plus de nouveau...
Puisqu'elle est parfaitement...
Qu'elle soit parfaite en beau...

CHRISTIANI à STEENEVELT,

Urbis & Orphanotrophii Lugdunenſis, in Batavis, Chirurgi,

DISSERTATIO, DE ULCERE VERMINOSO;

AD

Clariſſimum Doctiſſimumque Virum,

GODEFRIDUM BIDLOO,

Med. Doct. Anat. & Colleg. Practic. in Acad. Lugd. Bat. Profeſſ. Ordin. ut & Colleg. Chir. ejuſd. Civit. Præſidem.

SUmmæ eſſe & publicæ utilitatis, Medicinæ nobiliorem partem, Chirurgiam, Te Vir, de Republica Medica meritiſſime, non latet artisque hujus evincit divina ratio, quotidiana praxis & experientia: hac autem (omni ut in arte & ſcientia) indagatoris veri & eruditionis officium eſſe, omni ſepoſito præjudicio, aliorum perſuaſione, auctoritate, nec verbis; ſed re ipſa, perſuaderi, ad hanc, vel illam, ad propriam, vel communem ſententiam amplectendam, Tu publicè effari, ego ſæpius ſuſtinere eoſque, qui hoc in dubium vocare non erubeſcunt, flocci facere, non ſum veritus. Quis enim ſine rubore, nè

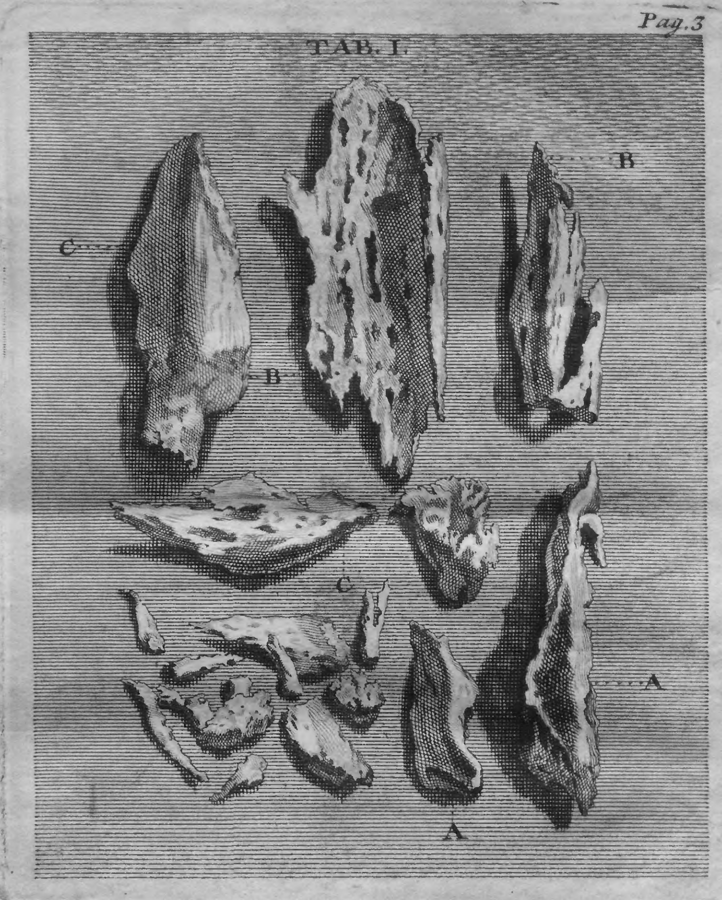
dicam dementia, affirmabit? antiquos vetereſque in re Chirurgica; licet demonſtrativa, nunquam deceptos: quis hujus ævi Scriptores, de re Chirurgica, doctrinâ licet & ſcientiâ illuſtres, omni ab errore immunes, aſſeret? ridiculum itaque atque debellandum illorum eſt præjudicium, qui pro auctoritate antiquorûm ſcriptorum, tanquam pro aris & focis, bella gerenda ſtatuunt. Falſum per omnes gradus; nihil dici, quod dictum non fuit prius nihilque detegi, quod detectum non fuit antea: *multum quidem*, (utar effato Senecæ,) *egerunt, qui ante nos fuerunt; ſed non peregerunt, multum adhuc reſtat multumque reſtabit; neque ulli nato, poſt mille ſecula, præcidetur occaſio, aliquid rebus adjiciendi.*

Sed longius & multo inutilium verborum ſyrmate hoc perſequi & exornare argumentum, neceſſe non eſt, cum hoc patere poſſit, ſi cauſam *Ulceris Verminoſi vermiumque in eo productorum*, generationem & vim effectricem, ſecundum antiquos neotericoſque, inveſtigemus, nec non illorum metamorphoſin & mutationem in muſcas, ab nobis obſervatam, proponamus.

De Ulceris Verminoſi nomine (ſcolecodes antiqui dixere) facie externa; quinimo ſymptomatibus, tota inter ſe convenit Medico-Chirurgorum ſchola; eſſe nempè ulcus, in quo vermes conſpiciuntur; rariſſimè autem tantâ, hac in regione, veluti ſequenti in caſu nobis apparuere, ſunt copiâ tantoque erumpunt agmine, ut totam ulceris adimplere cavitatem valeant.

De ortu & cauſa generationis horum animalculorum, antiquos ſtatuiſſe, vel ex materia viſcoſa, vel putredine illa produci & in genere generari, memoriæ eſt proditum luculenter; ſecundum recentiores verò fermentationi nothæ, vermes, mediante materia ſubtili, vel ovulis, per inſecta in ulcere depoſitis, originem debere ſuam, literis demonſtratum habemus: quoniam autem in enucleandis perſcrutandiſque rebus, methodo clara & perceptibili, nihil ſit prius, neceſſium duxi, imprimis & antequam de Ulceris Verminoſi cauſa agerem, tibi, Viro oculatiſſimo, exhibere caſus cujuſdam, hujus generis, narrationem; ſecundò, quorundam antiquorum recentiorumque judicia pervolvere & tertiò, vermes in Ulcere Verminoſo, non ex putredine, fermentatione notha, vel vi cæleſti ſimilibuſque cauſis; verùm ex

ovulis

Pag. 3
TAB. I.
C
B
B
C
A
A

ovulis generari, produci, naſci, pro tenuitate mea, demonſtrare. Accipe ergo (doctiſſime Vir) caſus prædicti Hiſtoriam.

Maria Bulté, Amſtelodamo-Batava, virgo quadraginta octo annos agens, vitæ continentis, valetudinis optimæ & robuſtioris, cecidit Anno 1694. 21. May, ex tabulari, per duodecim gradus, fracturam paſſa pedis ſiniſtri, trium digitorum diſtantiâ ab malleolis, tanta cum partium molliorum læſione; ut tibiæ os digiti longitudine extra cutim promineret tantaque cum ſuræ oſſis comminutione; ut ab eo momento laboraret graviſſimo acerrimoque, mox ſuborto, dolore, Acceſſor vix cum experientiſſimo Petro Coſſonio, hujus Civitatis & Univerſitatis eruditiſſimo feliciſſimoque Medico; omnibus, ſecundum artem, ad repoſitionem deligationemque paratis, parte extenſa probè, os tamen denudatum & prominens, propter vulneris anguſtiam partiumque circumjacentium intumeſcentiam muſculorumque præſertim rigiditatem, nullo modo de loco movere, minus multò, in naturalem debitumque ſtatum reponere potui; quapropter vulnus (in arena enim, hoc in caſu, utile & neceſſum conſilium) forſice dilatare viſum eſt; quo peracto artificio, oſſa reponendi nobis eſt oblata occaſio: Medicamentis (non levis namque erat hæmorrhagia) ſanguinem ſiſtentibus ſymptomataque metuenda prohibentibus applicatis, fracturam ipſam faſciâ (belgicè de Boekband) deligavimus.

Quæ inter curandum apparuere, præſertim duo eaque hæc fuere: primò, de die in diem multa diverſæque magnitudinis & figuræ, depoſuimus extraximuſque dè Ulceroſo vulnere, oſſium nunc ſine, tunc verò non ſine dolore patientis, fragmenta, ſeparata partim ab pedum oſſibus, vi exteriore, lapſu nempè partimque ope medicamentorum inſtrumentorumque. Horum fragmentorum acervus exhibetur, Tabulâ primâ; hæc inter, duo ſunt (vide lit: AA.) cauterio actuali deſiccata, ut ex nigredine in oſſe minimè friabili, aut putrido liquet: fragmenta quædam aſpera BB. quædam lævia CC. hæc ab exteriore, ille ab interiore parte depicta repræſentantur: minoris momenti varia unà cum ſordibus, neglecta ſunt. Secundò, vigilias nobis fuiſſe & ſedulas celebrandas & continuas, nè cutis, involucra & partes, tum corpori univerſo communes, cum partibus ejus ſingularibus, puta muſculis, oſſibus, propriæ; gravi contuſione, circa malleo-

 lum

lum internum gangrænam; imo & ſphacelum minantes, inflammatione atque diſtentione, infeſtarentur nimia; periculis hiſce ægram eripere & cataplaſmatibus, fomentis, liquorum motum adjuvantibus ſolidarumque partium ſtabilimentum confirmantibus, ſuccurrere non neglex imus.

Sed en novum in tragœdia epiſodium! quinque, ab inflicta fractura, poſt hebdomadas, apparet ulcus circa prædictam malleoli eminentiam, ex quo magna quidem materiæ purulentæ copia, abſque fœtore & partium circumjacentium putredine tamen, effluit: hocce conſolidato denuoque perrupto, decimo quinto die, poſt integerrimam, ut ſaltem videbatur, curationem, offertur nobis ſpectaculum, fateor non injucundum (docebamur nempè ex eo, ulcerum inveteratorum conſolidationes, ab Chirurgo diu debere haberi ſuſpectas) & nunquam ab me antea obſervatum; novi enim, vel veteris, ſi ita velis, in Ulceris fundo, Vermes, numero quinquaginta, vivere, moveri, creſcere cæperunt, hi capſulâ incluſi calidoque in loco depoſiti, ſpatio ſex dierum in Chryſalides, ſive corpora oblonga, duriuſculo cortice, vel cute contecta, efformabantur, famulo meo hæc fovente ſollicitè, poſt quatuordecim dies in muſcas mutabantur. Perpendere ſtatim cæpi, an vermes hi, ipſa ex ulceris ſubſtantia, partibus, nempè, hujus ægræ corpus integrantibus, an aliunde, ortum duxiſſent? & an tempore hujus læſionis, an verò poſteà forinſecus ulceri intruſa eſſent eorum ovula, vel corpora? an hoc momento, caſu quodam & fortuitò, in ulcus prædictum incidere potuiſſent & poſtremò, an ova unà cum ſanguinis latice in ulcus deducta, hæc animalcula, fovente & favente calore corporis, excluſiſſe veriſimile eſſet: eſſe namque vermes in ulcere jam videbam, à poſteriori verò colligere, eos, quia in ulcere erant, ex ulcere, ut ſuprà, ortum duxiſſe, rationi conſentaneum videbatur minimè: video enim in ericetis campiſque arenoſis lucium aquatilem, aquâ vix contectum, ideone hic piſcis arenæ ortum ſuum debet? video nidificare aves (noſtratibus *Schollevaers.*) in arbore harumque in nido piſces viventes, ideone, duce ratione, affirmare licebit, hoſce, ex arboris ſubſtantia, ut matre, originem hauſiſſe ſuam? longè ſanè aliter ſeſe habere rem putavi: in quo

vi-

vivunt, ex eo non producuntur animalia; alias enim aëri aves, aquæ piſces, terræ quadrupedum bipedumque genus principia deberent ſua certò.

Priuſquam meam tibi (Vir doctiſſime) proponam ſententiam, abs re fore non arbitror: ſi antiquorum neotericorumque, hac de re, opiniones, diſquiſitionis trutinæ ſubjiciam modeſtè.

Licet inſanire cum inſanientibus, multis pro ſapientia & quidem ſumma ſit; præteribo tamen nè aëra verberare videar, nugatorum principes, cum ſciam, te ab omni ineptiarum genere, præſertim verò inutili verborum ſuppellectile, abhorrere.

Produci, generari, naſci ex putredine vermes, tam in viventibus, quam non viventibus, receptum eſſe, ab multis, antiquorum Scriptorum monumenta produnt luculentiſſimè: veniunt autem animalcula hæc, ſub inſectorum & ſponte viventium genere, cujus claſſes variæ.

Statuerunt Themiſtius & Avicenna, animas viventium ſponte naſcentium proximè eſſe, oriri, fieri ab materiali forma atque intelligentia, ſeparata infra Deum conſtituta, ut ab immediato efficiente.

Licetus, monſtrorum ille plurimorum non domitor, ſed inventor, aſſerit, generans primum eſſe animam, intelligentiam ſeparatam, aut mentem. Poſt immenſam monſtroſorum farraginem hiſtoriarumque opiniumque exemplorumque ab fidei & rationis tramite longè errantium, de mirabili animalium ortu, ſeriem, ut, naſci vermes ex nive, igne, corrupto in utero ſpermate & aliis materiis, annuit L: 4. C: 70. ex Ariſtotele, Creationem Phyſicè noſci non poſſe.

Aldrovandus, L. de inſectis 6. pag. 64. omnium vermium matrem dicit putredinem affirmatque mox, commune omnium vermium & eorum quæ ex vermibus oriuntur, ut primordium generationis, aut à ſole, aut à ſpiritu præſtari: porrò, per coitum non propagari.

Valeſius, inſiſtens veſtigiis Ariſtotelis Galenique, docet, vermes ex putreſcente cadavere naſci, quia calor naturalis facultatem habet cogendi humidum & ſiccum in putreſcente corpore atque ita vermes generare.

Literatiſſimus Fernelius, L: 1. de abdit: rerum cauſis ab Cap: 5. uſque ad 10. demonſtrare conatur, ex antiquorum dogmatibus, viventia per ſe, aut, ut vocant, ſponte naſcentia produci ab cæleſtibus influentiis & ab earum virtute gubernari, ſtatuens præter corpus, motum & lumen, cæleſtibus corporibus ineſſe cæcas vires cauſamque effectricem proximam, unde cuncta viventia animas ſuas immediatè adipiſcuntur utiturque effato hocce Virgiliano, tamquam veritate irrefragabili & ſententiam ſuam confirmante.

Æneid. L. 6.

Inde hominum pecudumque genus vitæque volantem
Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore Pontus
Igneus eſt illis vigor & cæleſtis origo
Seminibus.

Ut vermes inquit L. 2. Cap. 24. in aliis corporis partibus pluribus, ita quandoque in dorſo in infantibus generantur, nonnunquam etiam in brachiis, imo quandoque in aliis extremis partibus: ſed audiamus jam de eorum ortu ejus ſententiam. Hi vermes autem generantur ex materia viſcoſa, in venis capillaribus, ob cohibitam tranſpirationem, in hoc genus vermium, tranſmutata.

Ejusdem farinæ Paræi, Aquapendentis, Marcelli Donati aliorumque veterum ratiocinia, opiniones & ſyſtemata ſunt.

Tranſeamus ad poſteriorum ſeculorum neotericoſque, de re Chirurgica, ſcriptores, inter quos J. Munnix: Med: Prof: in Acad: Ultrajectin: ſtatuit in ulceribus ſinuoſis, cavis, ſordidis, quæque ritè ab pure & ſanie non purgantur, vermes naſci, vide ipſius Chir: L. 3. Cap. 4. eadem aſſerunt Marianus ſanctus, Tagaultius & alii.

H. Regius olim in Acad: ultraject: Medicinæ Profeſſor Philoſoph: natural: L. 3. pag. 358. ita philoſophatur:

„ Animalia autem, non tantum ex ſemine, ſed multa etiam ſpon-
„ tanea generatione, ſine ullo ſemine, aut ſeminis analogo, gi-
„ gnuntur, uti in pediculis & cimicibus, ex humanis ſordibus,
„ vermibus ex caſeo & lignis, lumbricis ex ventriculi & inteſtino-
„ rum chilo aliiſque innumeris, ſponte & ſine ullo ſemine naſcentibus

„ paſſim

„ paſſim fieri videmus, dum, ſcilicet, terreſtres particulæ in ſuperiori tellure, à calore agitatæ & adaptatæ, ita inter ſe diſponuatur, ut illæ non tantum in vitale venarum cordis & arteriarum cum venis continuarum rudimentum, ſive germen; ſed etiam in ſenſorium & motorium cerebri, nervorum, fibrarum & ſpirituum principium, concinnatæ; poſtea in perfectiora inſtrumenta, aliturae, ſenſationi & motui corporis locali inſervientia perficiantur. Hoc admirandum naturæ opus levi penicillo hîc adumbrare, aliquo modo, conabor.

„ Primum itaque, ex diverſarum particularum terreſtrium unione, oritur, in loco aliquo telluris quietiore, ſuccus integumento partium tenaciorum, ſeu viſcidiorum incluſus; qui ibi inſtar fermenti ſponte incaleſcens, ſeſe ad lineam rectam, quantum poteſt, ex legibus motus, extendit & producit venam, magnam partem rectam, multis fibrillis lateralibus præditam. Ea vena poſteà longius ſeſe extendens magiſque incaleſcens producit bullam fibrillis quibuſdam nervoſis inſtructam, quæ cordis eſt initium, in qua ingreſſi humores, propter pororum ejus diſpoſitionem, majorem calorem & rarefactionem concipiunt; qui inde cum pulſu, ab halitibus ſpirituoſis in fibrillas cordis ex vicinis humoribus influentibus præcipuè orto, erumpentes, faciunt ſibi aperturam alteram & viſcidiorem vicinam materiam in vas longum, quod arteriæ eſt principium, extendunt. Cumque humores ex vena in illam bullam perpetuo influant, qui ibi rarefacti viciſſim in arteriam ſeſe, cum pulſatione, effundunt, hinc extenditur arteria in vas, quantum fieri poteſt, ſecundum longitudinem protenſum, venam comitans & in ramuſculos venæ ſeſe inſinuans ſuccique calidiores, verſus ſuperiora ad lineam rectam propulſi, producunt vaſa cerebri; verſus inferiora verò faciunt vaſa genitalium & renum, ſucci autem minus calidi ad latera à calidioribus acti, gignunt vaſa artuum, ut brachiorum, alarum, pedum.

„ Ex vaſis, hoc modo, productis & poris ſuis præditis, egrediuntur deinde, pro pororum varietate, varii ſucci, qui diverſimodè adaptati, producunt membranas, oſſa, fibras, carnes, parenchymata aliaſque partes: ſed ſufficiat hæc citaſſe; non verò approbaſſe.

H.

H. Overcamp celebris ſatis olim Med: Doct. novitatibus nimium ſtudens (Vide ejus Ædificium Chirurgiæ & confabulationem pomeridianam) ſibi, non aliis, ut credo, ſaltem mihi non, perſuadet, non præexiſtentibus ovulis, vermes generari; animalcula hæc, ſcilicet, in ulceribus naſci ex humoribus in ipſis contentis & quidem ex putredine, orta ab fermentatione notha, mediante materia ſubtili, qua fermentatione motus vermiformis oritur & ex illo particularum motu, vermes generari.

Mirari ſatis non poſſum, Overcampium eo deveniſſe dementiæ, ut ſtatuere non fuerit veritus, motu vermiculari, materiam putreſcentem poſſe converti, parari, diſponi, formari in vermes. Videtur ſanè Overcampius miſerandus magis, quam mirandus vermium formator & jejunus illepidæ inventor fabulæ.

Breviter; ſatis enim, ut opinor, habes & eſt opinionum, nè dicam ineptiarum nugarumque, annuis: Ex omnium enim horum ſententia, vermes producuntur in Ulcere aliiſque corporis partibus, materiarumque ſtatu & diſpoſitione, ab, vel ex putredine, influentiis viribuſque cæleſtibus, ſole, ſpiritu, calore naturali, materia viſcoſa; prima claſſis formatricem, effectricem vim, qualitatemque, ſine materia; altera, materiam, ſine naſcendorum corporum lineamentis & ad producendum corpus vivens, partium ſine rudimentis primordiiſque proponit, ob non purgatas atque calore agitatas ſordes; maximè foveri in ſordibus vermes, inficias non eo, ex ſordibus verò, tanquam materia, ex qua, fæcundari propriéque hinc ortum ducere, nego.

Qui de prodigioſo animalium quorundam ortu ex ſui non ſimili, narratiunculas ament, videant Plin. l. 10. c. 66. Cardan. de ſubt. c. 9. Scalig. com. in 2. de Pla. Ariſt. pag. 114. Columell: 1. de re Ruſtic. c. 14. Theophr. l. 4. de Cauſ. Plant. c. 15. Athen. l. l. Ælian. l. 9. c. 39. I. B. Port. mag: natur. c. 2. Licet. l. 3. c. 55. Aldrovandum, Jonſtonum aliosq: nitentes ferè omnes caduco hoc ſcipione,

Nonne vides? quæcunque morâ fluidoque calore
Corpora tabuerint in parva animalia verti.

Cum Plutarcho, Floro aliiſque laurum ex navis puppe germinare potuiſſe, ſemine, nempè, ligno prius intruſo, maturato cre-

credere non renuo: ex, vel in ſalice enim aliiſque arboribus, varias arbores, ſtirpes, herbas ortum, hoc modo, ducere, non miror: hos autem vermes, ſine materia, vel ex materia, ſine vermium producendorum lineamentis, ipſa in materia contentis (rectius ſine ovulis, aut ſemine, quod, hoc ſenſu, idem) fieri animaliaque ex lapide ipſaque lapidea ſubſtantia (ut fertur) mutatione, nempè non tantum rei lapideæ, in rem aliam, adaugendam: ſed in animal, cum cæteris animalibus, animatum & vivens, produci; ratio, experientia, nec ætas aſſentire mihi permittit mea.

Clariſſ. celeberrimuſq. Fred. Ruyſchius, Anat: botan: & Chirurg: prælect. antiquorum, nec recentiorum doctrinæ, de Vermium exortu, adhærens, nec ſuam proponens (ſin, de eo eſſe dubitandum, alicui, pro doctrina & hac in re ſufficiens ſit dogma) hæc habet, OBSERVATIONUM CENTURIA, pag. 83. obſervat. LXIV.

„ An omnia (A) ex ovo generentur, uti HARVEUS (B) „ & ejus ſectatores perhibent, dubitandi anſam mihi dedere „ Vermes (C) in arteriis equorum viventium, ut & Vermes in „ (D) hepatis parenchymate glanduloſo, aut glandulis, ut ho„ die audit, imo in (E) ductu cyſtico & (F) poro bilario ovil„ lo, & (G) veſicula fellea ſæpiſſimè inventi & infra depicti. „ In (H) renibus humanis, ſemel eos me vidiſſe memini qua„ les in canum renibus longè frequentius occurrunt. Vermes „ quoque in (I) cerebro eſſe repertos, nemo ibit inficias, qui „ magni nominis authores evolverit. Per quas vias iſthæc ani„ malcula eorumve (K) ovula in corporis interiora ſeſe inſinua„ verint, haud in proclivi eſt determinare. Per (L) poros e„ nim cutis, per (M) partes reſpirationi inſervientes eos ad „ (N) dictas partes perveniſſe probabile non videtur, multo„ que minus eorumdem ova per (O) os introitum habuiſſe „ & ulterius ad dictas partes penetraſſe neutiquam veroſimile vi„ detur: neque enim in ventriculo (P) in quo ob chylificatio„ nem notabilis fit fermentatio & deſtructio aſſumtorum, inte„ gra manere potuiſſent. Vaſa quoque (Q) chyloſa aut lactea „ nequeunt ovis tranſeuntibus viam præbere. Adde quod nul-

„ lus mortalium unquam ejuſmodi (R) Vermes extra corpus vi-
„ derit. (S) itaque ancipitem hic hærere oportet, donec vera
„ & indubitata lux nobis affulgeat ab ingenio illorum, qui om-
„ nia mathematicè & à priori (ſi Diis placet) demonſtrare ge-
„ ſtiunt.

Rudis, licet indigeſtaque verborum hæc moles, Delio opus habeat natatore, experiamur, nihilominus, cujus ſint ponderis, auctoris, nihil affirmativè, vel negativè, quoad rei explicationem, colligentis, aſſerta. Non habuit, ut ex textu liquet, in animo, obſervationibus ſuis tantummodo demonſtrare, in pluribus corporum viventium partibus, vermes inveniri, verum & de eorum exortu agere; malè an benè, de iis, egerit, perlectis ſequentibus notis, judicare licebit.

An omnia (A) adde, viventia; non animata enim & per appoſitionem, non vegetam, extrinſecus augenda, ex ovo generari, nec Harveus (B) nec ejus ſectatores perhibuere unquam: ex ovo autem viventia produci omnia, etiam ille, nec ejus Sectatores (deſignari videntur Jonſtonus, Swammerdammius, Lyſterus & alii) ſed Ægyptii, Naturam, ſive viventium ortum, productionem, mythologicè, per imaginem facie fœminina, pectore quinis ornato mamellis totoque corpore infimo, pedibus aquâ circumlutis exceptis) ex ovulis conflata, exprimentes & tota antiquorum veterumque Phyſico-Anatomicorum cohors, auctores ſunt. Vermes in (C) arteriis, hepatis (D) glandulis, ductu (E) cyſtico, poro (F) bilario, veſicula (G) fellea, (H) renibus & (I) cerebro reperti, *dubitandi anſam dedère*, Clariſſ. Celeber: prælect: Ruyſchio, *an omnia*, (potius an vermes) ex ovo generentur. Dubitandi anſam autem & rationem non addit: Sunt in hiſce partibus; ergo non ſunt producti ex ovis. Aut, ſunt in hiſce partibus; ergo ſunt producti ex ovis: quis logicophyſicus haſce invitus admittit conſequentias. Eſſe in hiſce partibus vermes repertos affirmat, propriâ experientiâ; ſed en nodum, en dubitandi anſam; *per quas vias iſthæc animalcula eorumve* (K) *ovula in corporis interiora ſeſe inſinuaverint, haud in proclivi eſt determinare.* Priuſquam vel quidquam determinetur; quæſo quid obſtat? quo minus eos, vel eorum ovula per (L) cutis poros,

per (M) partes reſpirationi inſervientes ad (N) dictas partes perveniſſe, probabile videatur? nulla enim materia, nullum corpus, per poros cutis, aut per partes reſpirationi inſervientes, in corpus vivens intrudi poteſt, quin etiam per haſce partes ovula, ſi ejuſdem, cum prædicta materia, vel corpore, Corpori viventi intrudendo, aut minoris circumferentiæ & figuræ ſint, in corpus vivens intrudi poſſunt: ovula autem poſſe exiſtere, ejuſdem cum prædicta materia, vel corpore, corpori viventi intrudendo; imo & minoris circumferentiæ, quis negaverit tuto?

Sed, ſi nihil per poros cutis perque reſpirationi inſervientes partes, corpori viventi intrudatur, nec in corpus per haſce partes influat, (quod autem non concedo) non intruduntur, non fluunt quoque in corpus vivens, per hæc organa, animalcula, nec eorum ovula. Porrò, ſi eadem, per hæc organa, in corpus non deferantur, non poſſunt, per hæc organa perq. haſce partes pervenire ad ſupramemoratas. Hoc & cavillatorem nugaciſſimum, omni abſque dubio, vel dubitationis anſa, aſſerturum, non dubito. Sed addit mox celeberr: clariſſimuſque auctor, *multo minus, & neutiquam veroſimile videri eorundem* (vermium nempè) *ova per* (O) os introitum habuiſſe & ulterius ad dictas partes (id eſt arterias, hepatis glandulas, ductum cyſticum & cæteras) penetraſſe. Os ſanè Homini capax eſt ſatis, ut Vermium ovula introitum habere poſſint: ſed quare veroſimile neutiquam eſt, ovula, ad dictas partes, ulterius poſſe penetrare? addit auctor rationes (ſua methodo) didacticas; *in* (P) *ventriculo*, enim, *in quo ob chylificationem notabilis fit fermentatio & deſtructio aſſumtorum, integræ manere non potuiſſent.* Primò, omni de ventriculo dejecta (ſecundum Clariſſ. Böhnium; de Moor alioſq.) fermentatione partiumque deſtructione; ſtatuo ſecundò: ovula hæc, ut animalia multa (etiamſi conniverem phantaſmati fermentationis) in ventriculo viventium poſſe manere integra; adde, quod, minutiſſima cum & numeroſa exiſtunt, omnia non facile maſticationi ſubmittuntur multaque, ſine maſticatione, alimenta in ventriculum ingeruntur & tum ſaltem, ab hac parte, integra manere poſſunt. Sed urgebit forſitan clariſſimus celeberrimuſque Ruyſchius, concoctione ventriculi, ovula induреſcere,

& ſic generationi inepta reddi; ſed urgeo etiam ego, poſſe hoc ventriculi calore foveri ovula, excludi animalia minutiſſima & per vaſa lactea, in maſſam tandem ſanguineam, viventia effundi. Verum ut auctori placeam, ad experientiam. Legat celeberrimus prælector Ruyſchius, *qui mavult Phœnomena & memorabiles rerum eventus ſedulò notare, ac fideli obſervatorum commemoratione reip. medicæ inſervire, quam neglecto experientiæ fulcro, caducas ratiociniorum Chimæras in aëre fabricari (vide ejus ad obſervat. centur. præfata lectori benevolo.)*. Legat, inſectorum animaliumq. majorum eorumque in ventriculo ingeſtorum varias, hoc thema ſpectantium, hiſtorias (*obſervatorum*, inquam, *commemorationes*) apud clariſſ. P. Borellum, Iſacum Cattierum, Schenkium aliosque. Legat nobiliſſ. GUSTAVI DANIELIS LIPSTORPII. *ſtadâ-bremenſis*, TRACTATUM, DE ANIMALCULIS IN HUMANO CORPORE GENITIS; Methodo Academica, pro gradu doctoratus medicinæ, ab auctore ventilatum, Lugd. in Batav. A°. 1687. 5. May. Sed ſi, inſuper difficilis homo, *anceps hæreat, an*, contra ejus aſſertum, *ova in ventriculo viventis hominis, integra manere poſſint*? Legat CLARISS. VIRI PHILIPPI GRÜLINGII CURAT. CENTUR. SECUND. OBSERVAT. IX. DE MULIERE, QUÆ BIBERAT BUFONUM SEMINA. Pergit; *Vaſa quoque (q) chyloſa, aut lactea nequeunt ovibus (ovis* inquam*) tranſeuntibus viam præbere*, propter, ſcilicet, ovulorum magnitudinem. Hoc obſtante argumento, hac exhibita (quæ deſideratur) demonſtratione, præcluditur ovulis, omnis, ad prædictas partes, via.

Sed præcluditur vermium ovulis hæc via, aut propter ovulorum, reſpectu capacitatis vaſorum lacteorum chyloſorumque magnitudinem, ſive corporis ovuli circumferentiam, aut vice verſa; vel dantur tertiò, machinæ, præcludentes ovulis, non verò lacti, ſive Chylo, ad interiores partes, viam. Primum poſitum Clariſſ. Archibaldus Pitcarnius, publicè, in genere, diſputatione, *de motu ſanguinis per minima vaſa* refutavit ſolidè. Secundum rejicio ego, *qui in aëre*, cum clariſſ. celeberrimoque Ruyſchio, *Chimæras fabricari nolo.* Sed agamus per corporum dimenſiones dimenſionumque proportiones proportionumque

com-

comparationes.Ponatur ſanguinei globuli, vel lactis chylive particulæ magnitudo, circumferentia, ut per vaſa ſanguifera, ipſis in glandulis miliaribus, aut plexibus retiformibus diſpoſita atque ab inteſtinis, in vaſa lactea chyloſaque in primis meare, duci, reduci; in ſecundis recipi vehique queant. Quis Homo Phyſicus non affirmabit? poſſe exiſtere ovula ejuſdem & minoris cum ſanguinis globulis, vel chyli, lactiſve particulis magnitudinis, circumferentiæ, extenſionis. Poſſe hæc corpuſcula, ex lacteis chyloſiſve, in ſanguifera vaſa & ſic per totum corpus (cum nulla pars ſanguinis latice ſit deſtituta) circumvehi, in omnem ejus partem deponi atque reperiri. Sed nè auctor abhorreat ab horum ovulorum exilitate; non ovulorum, ſed animalculorum millionem, vix adæquare unius arenulæ magnitudinem; imo in una guttula ſpermatis canini, plus quàm centum milliones animalculorum vivere, demonſtravit oculatiſſimus A. Leeuwenhoekius. In ſpermate aliiſque liquoribus, ab ſanguine derivandis, animalcula inveniri, docet autopſia; Hæc autem, vel eorum ovula in partes generationi inſervientes cum ſanguine & liquore, poſtea ab ſanguine derivato, fuiſſe delata, ex præmiſſis (taceo alias methodos deponendi) colligere æquum eſt. Ultimò, ut nodus hic plane ſit inſolubilis, ſuperadditur; *adde quod nullus mortalium unquam ejusmodi* (R) *vermes extra corpus viderit.* Oſtendat oportet auctor, aliud eſſe genus vermium hoc, quàm illud, quod in partibus corporum viventium exterioribus quodque in quibuſdam vegetabilibus, liquoribus aliisque materiis detegitur; ſed horum apud ipſum nihil, dixiſſe ergo ſufficiat.

Verum, etſi differrent hi, ab omnibus aliis vermibus, magnitudine, exilitate, figurâ, diſpoſitione; ideonè colligendum (in eo enim verſatur quæſtio) hoſce vermes non ex ovulis, in corpus vivens ejuſque partes ingeſtis, eſſe productos? leviſſimo qui vento, aëre qui ipſo, de loco in locum, indefinito numero; quinimò, nubis ad inſtar, moventur, ut ſæpius hiſce in plagis, præſertim boreali ſpirante vento, obſervamus. Vermes hoſce in initio vix obſervabiles, ab aliis, figurâ differentes, ex ovulis tamen produci, ex productionis lege viventium aſſerere,

ancipites hæreamus, non oportet. Quæ ſequuntur verba (S) planè injurioſa in Mathematices ſtudioſos, prætereo; exoptans, *ut per mathematicorum ingenia* (ab obſervationis enim hujus auctoris ingenio, hoc poſſe fieri, diffido maximè) *magis magisque, vera nobis & indubitata affulgeat* perceptionis *lux* & lumen *quæque à priori demonſtranda exiſtunt*, decenter, demonſtrari per ipſa liceat ſemper & ubique.

Ventilatis rejectiſque multis de Vermium generatione opinionibus, meam tuo aliorumque virorum doctorum ſubjicio perſpicaci judicio libenter. Syſtema, *animalia ab ſibi ſimilibus produci, non verò ex putredine, luto, limo, mucagine & ſed ex ovo, materia in formam ovi congeſta, diſpoſita, conglobata, comprehendente omnia lineamenta requiſitaque ad animalis ſtructuram, accedente motu & extenſione, efformandam*: quod tu (vir Doctiſſime) diſputatione Phyſiologico-anatomicâ tuâ primâ Theſ: Primâ &c. ſtatuiſti & non ſine applauſu, ſuſtinuiſti, mihi generale & veriſſimum eſt; hoc jacto fundamento, colligo, vermium prædictorum ovula, tempore deligationis ulceris, forinſecus forſan, unà cum unguentis, emplaſtris, faſciis, eſſe ulceri intruſa, aut dum deligaretur, fortuitò in ulcus decidiſſe, aut tandem cum ſanguinis latice in ulcus eſſe delata: videmus primum in majorum animalium generibus hæc accidere: anates aliæque aves non rarò piſcium ſemina, ovula, dum multa abſorbent, quæ pennis aliſque adhærent ultrò, in piſcinas lacuſque deponunt & ſic piſcium illud genus, cujus ſimile in hiſce antea non erat, conſpicitur.

Quod argumentum, tempore ventilationis tuarum theſium, de mulo, quaſi ab ſibi ſimili non producto, urgebatur, rectè, me judice, ſolvebas: Animal illud, ut ab alio genere maſculo, alio fœminino, produci, ſic quoque ſpeciem eſſe non generantem & ita, per ſe, reſpectu priorum generum, imperfectam.

Qua autem methodo perceptibili, explicari porrò poſſet, animalia ex putredine produci, non video. Si enim ex materia hac producantur, non creantur (verbo creare ſtrictè ſumpto) ſi non creentur, ſed producantur, producuntur ex partibus, quæ mutari poſſunt in partem aliam, relicto earum prius eſſe, aut ex partibus in ſequentem exiſtentiam uſumque diſpoſitis.

Primum hoc non poſſe fieri, jam ſupra demonſtravimus; ultima ergo methodo producuntur, quæ enim (ex. gr.) pars in arteriam, quæ in nervum, quæ in venam creſcere horumque vaſorum uſum præſtare debebit poſtea, illa debet in ovo exiſtere, alias enim deberet creari, vel de parte in partem aliam mutari verè.

Ut enim pullus propriè, non ex vitello albumineve ovi, ſed ex ſpecificis partibus, lineamentis, rudimentis fit, ex vitelli verò albuminiſque, ex parte, infuſione, appoſitione & conjunctione, partes jam jam formatæ expanduntur, incrementum capiunt, ſic augentur corpore, non numero atque ita aliæ aliis conjunguntur, agglutinantur ſeſeque inter devinciuntur.

In omnium viventium fœmineo genere requiruntur partes, diſpoſitæ in futuram ſuæ ſpeciei formationem, ſive in ſui ſimilis futurum illud eſſe, ex quo hoc genus & generis hujus individuum nomen ſortitur, diverſum ab communi & alio atque hoc eſt, quod dico, ex ſui ſimili produci.

Hinc affirmandum exiſtimo, omnia quæ fuerunt & futura ſunt animalia, ab initio in genere, ex genere in individuo, ante coitum, in indefinitum fuiſſe collocata atque, hoc modò, ab ſibi ſimili produci: licet enim de quorundam viventium origine, ovulis, ſemine, certò parum, vel nihil conſtet; legibus procreationis tamen acceptibilibus convenire videtur, ex ovulis, vel ſemine produci ea, quæ vivunt, & creſcunt animalium, aut vegetabilium in modum.

Etſi ratiocinia hæc ſufficere, ad dogma hoc probandum, potius ad hanc veritatem illuſtrandam, videantur, agamus tamen iterum per experimenta.

Manifeſtum multiſque antè me, compertum eſt, ex carne in vaſe vitreo, metallico fictilique: probè clauſo, ut muſcis aliiſque beſtiolis & inſectis, omnis præcludatur, ad carnem, aditus, rariſſimè vermes produci. Sed nè forſan aliquis, denegatum aëris liberioris, ad carnem, acceſſum, impedimentum, formatricis virtutis vermiculationiſque cauſam credat, audiat, quæ ipſe egerim & quàm prudenter.

Ut nobiliſſ. Redi & tu quondam, ſic ego (vir experentiſſime) menſe fervente quàm maximè Auguſtò, ex viventibus, vitulo, diſ-

diſſecui partem muſculorum gluteorum; ove, partem Lumbarium; gallina, pectoralium vitriſque craſſioribus velaminibus, linteis cannabinis, ſericis, decuſſatim vario ritu clauſis, ſive tectis, immiſi ſolique expoſui aërique, ut, nempè, continuus eſſet ad interiora aëris motus ſoliſque caloris & aditus: notabam, de die in diem, ſedulò, quid intus ageretur; ſed præter coloris mutationem partiumque, ab ſoliditate, receſſum, nihil, ſpatio duorum menſium, quod quidem animalium productionem ſimulare videretur, obſervare valui. Poſtea carnes prædictas in aſſulis, extra feneſtram, nullo modo tectas, depoſui, ſed, incipiente jam autumnali frigore, nihilominus, irruentibus in fœtida hæc & ſquallentia corpora muſcis, brevi poſt vermes albos, rotundos majoreſque plurimos, fœtentes carnes perreptare vidi.

Simili & pari cum ſucceſſu eventuque, experimenta quoque in vario piſcium vegetabiliumque genere, inſtitui. Quid mirum? Primò, omni in carne vermes, vel eorum ovula, latere, nemo adhucdum, quod ſciam, ſuſtinuit: è contrariò, præter iſtius partis debitam diſpoſitionem (ſive Naturam) vitium & ut heterogeneum, ſi inveniantur vermes, habetur.

Secundò, effluente omni, ex carne, ſucco & ovula quoque effluere poſſunt. Tertiò, vermes conſpiciebantur accedentibus animalculis, ova ſua, in carnes, deponentibus: nempè, nullo ova in carnes deponente animali, nullum producitur, ex carnibus, animal. Omnia igitur viventia, omni in loco, ex ovis, ſive illa, in hæc loca extrinſecus, ſive intrinſecus, ab ſibi ſimili, deponantur, produci, affirmare anceps non hæreo. Quoad ægram, ab clariſſ. Med. P. Coſſonio & me, Deo adjuvante, curatam, forinſecus, an intrinſecus in ulcus ſint depoſita Vermium ovula, vitilitigator, non diſputo, non litigo, dummodò Vermes, hocce in ulcere detecti Verminoſo, ex ovis & ſui ſimilibus, non verò ex putredine aliiſque fictis inſipidè cauſis, ortum duxiſſe, concedatur.

Quærit forſitan quiſpiam, quid de prædictis carnibus partibuſque earum ſolidis, tandem fiat? reſpondeo tractu temporis liqueſcunt ſolvunturque in liquidas fluidaſque; ut enim omne ſolidum

lidum ex fluido; ſic omne fluidum in ſolidum & vice verſa converti poſſe, non dubito.

Solidum & fluidum cum tantum comparativè, inter ſeſe, differant, de utriuſque majore, vel minore ſoliditate & fluiditate, definitivè affirmandum nil reor.

Inſtet quiſpiam, quæ eſt hujus ſolutionis cauſa? opifex? aër & aëre ſubtilior, mobilior magiſque partes earumque interſtitia, quæ permeat, tangit, fricat, movens materia. Quid, amabo, viventia, vegetabilia, metalla, ſaxa perrumpit potentius, licet ictu fulmineo quandòque lentius, aëre? & quid violentius? continuo agitatâ motu, aëre longè ſubtiliore, hac materia.

Exemplum ſi petis, lector? accede, oſtendam tibi in muſæo Clariſſ. Prof. Bidloo, edacis temporis, rectius deſtruentis ſolida aëris vires & monumenta: dentem elephantinum friabilem; marmora lapideſque varios, levi qui, ſi digito tetigeris, in pulveres abeunt, ferrum, æs, ſtannum, plumbum, vix cohærentia & priſtinæ ſoliditatis veſtigia ſervantia. Si ſolida, liquefacta inſpicere, animus eſt & hæc tibi non deerunt.

Hæc paucula de vermium, in genere & in ſpecie eorum in ulcere ab me tractato inventorum, geneſi & ortu, tibi non omnino diſplicitura, ſpero.

Ipſum autem vermem, quoad exteriora ſaltem ejuſque metamorphoſin in muſcam, ſi ad vivum, depictum repræſentarem, extra ſcopum me, te judice, facturum non credidi:

Vide ergo tabulæ ſecundæ figur. primam, exhibentem, naturali magnitudine Vermem, ex ulcere prædicto deſumptum & in alvum repentem.

Fig: 2. eundem, in dorſo jacentem, depingit.

Fig: 3. nympham clauſam,

Fig: 4. eandem apertam demonſtrat.

Fig: 5. delineat, abſoluta vermis metamorphoſi, muſcam, cor-

corpore exſtructam oblongo, pedibus inſiſtentem aliſque expanſis curſum, vel volatum molientem.

Fig: 6. eandem, corporis ſtatu inverſo, proponit.

Licet de vermium in genere & hujus quidem in ſpecie, hiſtoria, transmutatione & differentia, quæ eodem ſeſe hoc in animali, ut in aliis vermibus habent, non agam; utpote quæ omnia, ab Aldrovando, Jonſtono, Moufeto, Swammerdammio, Lyſtero, Malpighio, Redi aliiſque ſunt pertractata exactiſſimè, utile tamen & ſcitu pariter pariterque viſu non injucundum fore arbitratus ſum; ſi adaucta magnitudine, ope microſcopii, hujus animalis partium externarum fabricam & diſpoſitionem deſignarem ſimulque narrarem, primò ipſum Vermem eſſe agilem, vitæ tenacem, cute contectum, vide

Figur: 7. Vermem, cæteráque auctâ magnitudine alvo incumbentem, exprimentem glabra, duriuſcula, ex flavo alba: eſſe ipſum diſtinctum interſectionibus, articulis, vel annulis novem, A. A. A. A. A. A. A. A. A. unde hæc animalia, ab quibuſdam, annuloſa dicuntur; licet inciſuræ potius, quàm annuli ſint; habere caput B. ſubrotundum, ab utroque latere inferius depreſſum; os C. patens & inciſoriis organis non deſtitutum; oculos D. D. eminentes, poſteriora corporis E. obtuſa. De pedibus obſervare licet, ipſum hiſce carere, ſed loco horum inſtrui eminentiis & protuberantiis, quibus in rependo & motu utitur progreſſivo, an comedat (multi enim dantur vermes, qui ſine alimento per longum tempus ſubſiſtunt aliiſque, ſupra ipſorum corpora viventibus beſtiolis, alimentum præbent, conſule Clariſſ. Lyſter: pag. 355. ad TRACT. DE GOEDARTII INSECTIS, IN METHODUM REDACTIS ET ALIIS) detegere non potui.

Organo autem, cum ſit inſtructus manducationi alimentorumque arreptioni apto, anceps non hæreo, quin alimento utatur, quod inſuper, ex pruritu, dolore mordaci & continuo, veriſimile eſt.

Fig:

Fig: 8. Vermem hunc, dorſo incumbentem, & modo deſcriptas protuberantias pediformes oculis ſubjicit.

Fig: 9. proponit nympham, quæ quibuſdam, ovum, folliculus, velamentum, cortex, papula; nempè, organum in quo metamorphoſis abſolvitur vermis in muſcam. Belgis, *het popken, paapken, huysken, waer in de Wurm in een vlieg veranderd.*

Nympha etenim, propriè, de apibus, formam jam jam induentibus, teſte Plinio, dicitur. Conſtat organum hoc variis filamentis, membranulis, fibrillis, tabulatim cohærentibus. Circuli hac in machina ſunt conſpicui novem, reſpondentes numero interſectionum vermis, quia autem hic corrugatur, complicatur, breviorque fit, minores quoque ſunt in nympha, ipſo quàm in verme intercapedines. Exterius folliculus hic: levis, interius verò aſper variiſque filamentis ruptis ditatus conſpicitur, ab una parte apertus, ab altera clauſus, exiſtens.

Fig: 10. differebat hæc, ab altera nympha, colore; prior enim ex rubro flava, ſecunda hæc, nigricans erat, utraque autem ſplendeſcens, formam obtinebat non verè ovalem, inferior quippe pars creſcebat circa finem obtuſum.

Fig: 11. refert muſcam cæruleo-nigram, omnibus partibus inſtructam, hiſpidam, hirſutam, piloſam, pedibus inſiſtentem ſex, ungulis ornatis bifidis trifidiſque: notantur porrò in capite cornua ab ſeſe invicem in ſpiram recedentia piloſa ex duabus proboſcidibus erumpentia & os apertum, alæ diaphanæ & ſplendidiſſimæ vaſculis atque cartilagineis articulis plicationes efficientibus diſtinctæ.

In abdomine interſectiones 5. & in pectoris infima parte, duæ; circa collum, ubi capiti conjungitur, rectilineæ inſcriptiones duæ.

Fig: 12. Muſcam hanc, in dorſo jacentem, repræſentat.

Fig: 13. alam deſignat, partim plicatam A. A. partimque de-

debitè extenſam B. B. ubi enim erumpit animal, alæ vix, deinde complicatæ, opacæ & brevi poſt, expanſæ apparent; diaphanæ ſplendenteſque nitidiſſimè.

Fig: 14. Piloſam hirſutamque pedis faciem delineat exteriorem.

Memini (vir experientiſſime) te mihi nuper narraſſe, compreſſo leviter, abdomine, ut plurimum, muſcarum multorumque inſectorum, virilia erumpere atque hac methodo, ſæpius ſexum diſtingui teque illud ex Clariſſ. Swammerdammio didiciſſe: ſed mas, an fœmina, an verò utriuſque ſit generis &c, quo modo, ova deponat, hoc in ulcere repertum animalculum, explorare (ignoſcas imprudentiæ meæ) neglexi, fateor.

Quoad interiora, hoc ſaltem monere non ſuperſedeo, ſanguine muſcam gaudere multo, florido & rapido. Viſcerum diſpoſitionem ei eſſe analogam, cum aliis muſcarum generibus.

Ut verò omnis rerum narratio, delineatio & meditatio, ſi in uſum non vocetur aliquem, irrita; laboris temporiſque diſpendio indigna eſt noſtro; Sic hiſce quædam, de ulceris verminoſi curatione, adjicienda & chirurgiæ, hoc modo, inſerviendum putavi.

Morborum nomina aliquandò, cum ipſis morbis, convenire, vulgatiſſimum eſt, eſſe quoque denominata ab ſimilitudine, vel re ipſa, conſtat ubertim: ſic nomen obtinet, apud auctores Chirurgicos, Pica, ab iteratis punctiviſque ictibus: Lupus, ab inteſtino & clam, quaſi; repente; Formica, ab pruriginoſo & vehementi dolore; Cancer verò & Talpa, tam ab tumoris figura, quàm progreſſu: tumor enim hic, ſive adipoſo-glandoſum hoc corpus, talparum pedibus non diſſimile, communia inter corporis involucra muſculoſque, circumjacentes, partes amovendo, elevando, ad latera movendo, extenditur.

Ulcus autem Verminoſum, non denominativè, nec ab dolore; ſed illud vocatur, in quo vermes, verè ſunt. Circa ejus curationem non differunt; in genere, auctores, quorum catalo-

gum

gum non recito, nè tibi tædio ſim, commendant unanimiter amara, quaſi putredini reſiſtentia; hic, radices, herbas, flores eorumque ſuccos decoctioneſque, puta Abſinthii, Agrimoniæ, Rutæ & ſimilium; ille, ceruſſâ, pice, plumbo uſto, felle taurino, ſalivâ humanâ aliiſque mederi huic ſatagit, partim humorem peccantem corrigendo partimque per medicamentorum corpora imbibendo.

Sunt qui olea, repetita deſtillatione parata, ex odoriferis & fragrantibus herbis & gummis, ut maſtiche, Thure, Terebinthina, nucibus myriſticis, aliis præferunt medicamentis. Hederæ ſuccus multis pro arcano maximi fuit ponderis, ego autem, qui facile adducor, ut credam, in multis morbis animalia, non verò ſuccos acidos auſteroſque, ſanguinem ſalſum, bilem aduſtam, nec pituitam acrem, dolores excitare, in hoc & omni ulcere ſordido, phagædænico, depaſcente & cum pruritu prorepente, aquâ, cum mercurio vivo, per horæ quadrantem coctâ, utendum eſſe dudum expertus ſum. Forſitan & mercurialia, alio modo præparata, mixta, applicata, quoque conducerent, de quibus quædam apud Pigræum.

Poſſe rodere minutiſſima animalcula vermeſque exiliſſimos, anceps non hæreo; licet, narrationi DE THAMUR, ſive Verme Salomonis, fidem negem; „quâ auctor nugatur: Salomonem, cum marmor Parium ad ædificationem templi, è „remotis partibus convehi præcepiſſet, conſcium prohibitionis „legis, quæ vetuit altaris ædificandi lapides ferro incidi, „quæſiviſſe experimentum in vermibus, quod ars humana neſcivit: pullum ſtruthionis in vitreo vaſe recluſiſſe, quem cum „videret ſtruthio & habere nequiret, naturaliter agnitam artem attentans, in deſertum cucurrit, rediensque Vermiculum tulit, cujus ſanguine vitrum linivit, & confractum eſt, „ ſicq. fœtum eripuit; quod (ait auctor) videns Salomon, „hoc experimento eodem genere Vermis in inciſione duriſſimi „marmoris uſus eſt &c.

Licet ergo ſæpeſæpius animalia in ulceribus ſive putridis, ſive cruentis, non conſpiciantur, poſſe adeſſe; imo adeſſe, tamen ſuſpicor, ex dolore eaque tantum, aut propter eorum

exilitatem, noſtram, aut propter negligentiam & in perſcrutandis rebus morborumque cauſis deſidiam veterumque in verbis credulitatem nimiamque in eorum auctoritatem, confidentiamque non obſervari, confido. Quod in rem præſentem facere poteſt & maximè; luem peſtiferam, ſive peſtem, animalia venenoſa pro cauſa habere, aut ex animalibus conſtare venenatis corpuſque intrantibus & ſic produci, ab multis receptum novimus.

Romæ & per totam Italiam, ante annos, circiter quadraginta, peſte furente horrenda, innumerum hominum numerum, Mercurium penes ſe habentem, aut in veſtibus, aut manibus ferentem, ab peſte non contactum, aut mox ſanatum, memoriæ proditum eſt luculenter, idemque eſt, quod de lue Venerea infectis & ptyaliſmo, ex applicatione Mercurii, utentibus affirmatur, eos videlicet, ab peſte infeſtari nunquam.

Interfici inſecta ejuſque generis animalia mercurio, dies nos & ratio docuit, lectorem autem neſcium nolo, prædictâ aquâ mercuriali tineas blattaſque, ab rebus conſervandis, fugari hauſtâque ſingulis diebus ad uncias tres, vermes inteſtinorum latos ſive, ſive teretes necari: hoc quoque liquore ſi charta, vel capſula, in quibus inſecta ſunt conſervanda, tingatur, eorum corruptionis nullum erit periculum.

Aſcarides, tipulæ, quibus fugantur mediis quæq: hoc plurimorumque vermium genus, hiſtoriam, medelam reſpiciunt, legere proſtant apud Aldrovandum l. 6. de inſectis. Obſervat: apud Foreſtum l. 21. de inteſt. affect. ſc. in obſerv. 29. &c. obſerv. de ulc. Verminoſo l. 1. obſervat. 10. &c. commendatur quàm maximè Mixtura vini dulcis, cum ſilicis fœminæ radicibus, per triduum pota; inter exterius applicanda primum locum obtinet ol. cedrinum. Puſtulas verminoſas, cum inflammatione, (frequens, in caſtris, circa ulcera morbus, vel ſymptoma) mercuriali prædictâ aquâ ſanari tutò & brevi, ex te recepi.

Vermes deſiccatos & in pulverem redactos, contra prædictum morbum, commendant plurimi: quemadmodum autem pro tempore

pore & ſymptomatibus morbi mutantur, ita ratione ſtatus morborum ſymptomatumque, medicamenta mutari debent: miſceantur itaque, ſecundum artem, in ulceris verminoſi initio, cum mercurio mundificantia, poſtea diminuendo mercurii quantitatem, exſiccantia atque cicatricem ulceri inducentia; quorum elenchum, circa ulcerum in genere & hujus in ſpecie deſcriptionem, tradunt plurimi Practici Chirurgique: formam, ſi velis, medicamenti mundificantis vermeſque necantis? hanc habe.

℞. Terebin: venet: ℥jß.
Ung. Arthanit: ℥ß.
Aloës Myrrh. aa ʒß.
Mercur: Dulc: ℈j.
Croci gr. viij.
Vitelli ovi Q. S. ad ung. conſiſtentiam.

cicatricem inducentis hæc eſt,

℞. Empl. Opodeld: Fel. Wurtzii.
De ranis cum mercurio quadruplicato,
ana P. æ. injiciatur corio.

vel:

℞. Empl. Diaphomphol.
Griſei a ℥iij.
præcipitat rubr. ʒij.

Hiſce Emplaſtris lento igne liquefactis agitatiſque poſtea adde præcipitatum rubrum in impalpabilem pulverem redactum & habebis epuloticum (in hoc aliiſque ulceribus) inſigne.

Omnium uſitatorum medicamentorum formulas hiſce adjiciendas crederem, ſi non tibi, ſed artis tantum tyronibus tradenda

denda hæc fuiſſet DISSERTATIO. Hæc itaque ſunt, quæ hoc de caſu tecum (vir doctiſſime) communicare in animo habebam: cum, autem paſſim multa, vel ex ore tuo hauſta, vel benignitate tua mihi tradita, hiſce inſerere permiſeris, gratulor ſorti meæ tibique me devoveo totum & quod tuum quaſi eſt & proprium, in tuum iterum depono ſinum: ſi quoque in rebus minoribus magno (non ſine exemplo) uti liceat exemplo, hæc ad te, ut ad mare rivuli referuntur: ſi pateris petitionem hiſce adjici; rogo, etiam nomine multorum Chirurgorum, tuum de Faſciis in re Chirurgica uſurpandis tractatum, publici juris facere diutius non moreris, vale & vive (vir Experientiſſime) in commodum Batavæ Academiæ & nominis tui gloriam diutiſſimè.

F I N I S.

TAB. II.

Fig. 1.

Fig. 3.

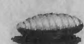

Fig. 5.

Fig. 2.

Fig. 4.

Fig. 6.

Fig. 9.

TAB. II.

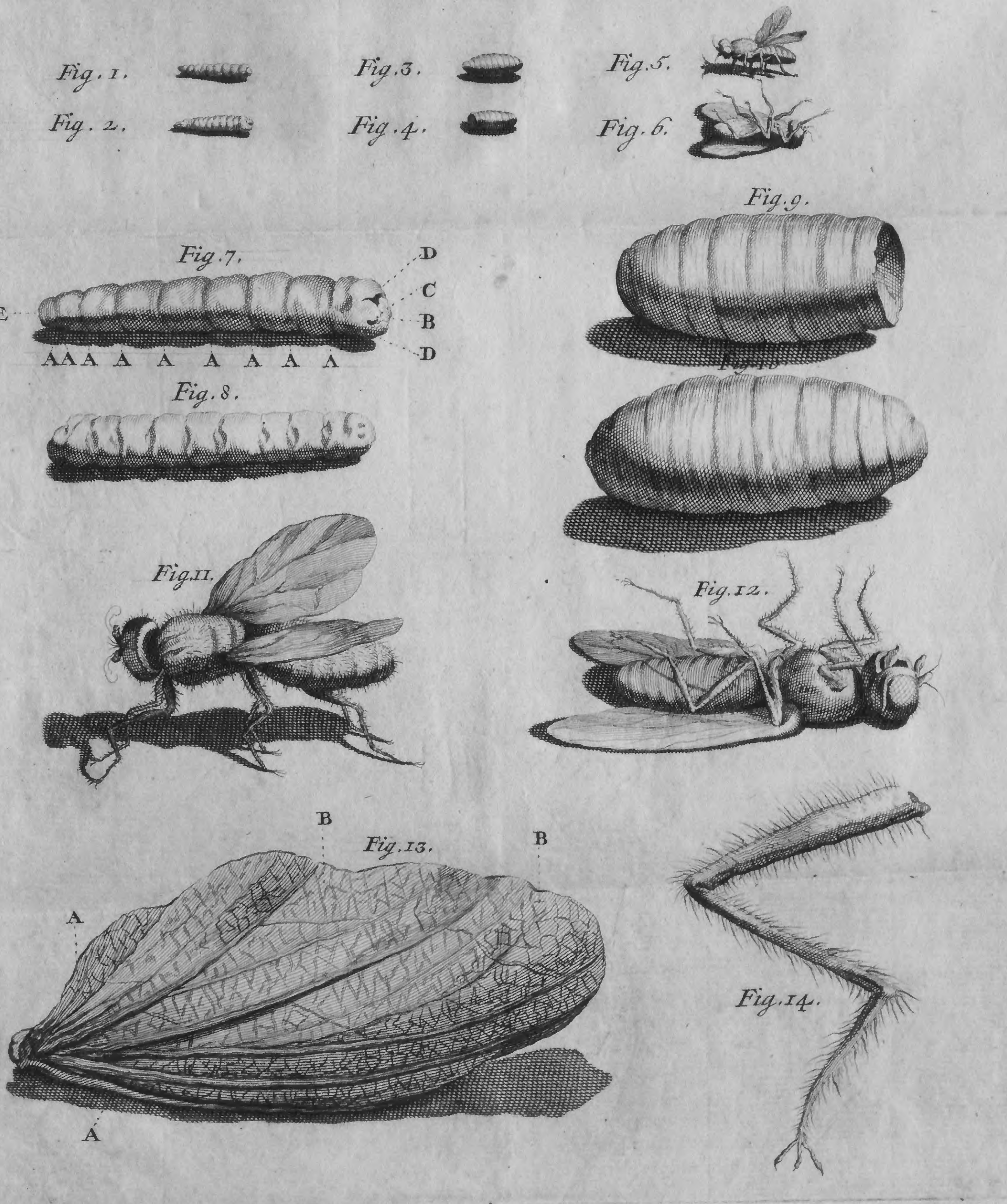

Fig. 1.
Fig. 2.
Fig. 3.
Fig. 4.
Fig. 5.
Fig. 6.
Fig. 9.
Fig. 7.
D
C
E
B
D
A A A A A A A A A
Fig. 8.
Fig. 11.
Fig. 12.
B
Fig. 13.
B
A
A
Fig. 14.

Fig.7.

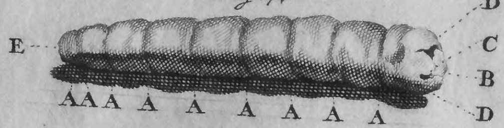

Fig.8.

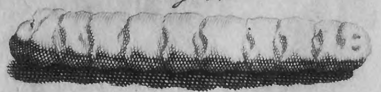

Fig.11

